

verslag DC 27 september 2021: **Doelgericht leren in het basis- en voortgezet onderwijs**

Ellen van Kesteren (Spinoza Lyceum) en Gerlinde Vos (Willem Alexander School Harderwijk) verzorgden op 27 september een presentatie over doelgericht leren in het basis- en voortgezet onderwijs. Er was veel belangstelling: we telden 75 deelnemers.

Ellen is wiskundedocent in de onderbouw mavo/havo/vwo. Ze stelt zichzelf de volgende vraag: *Hoe kan ik leerlingen slimmer en gericht aan wiskunde laten werken?* Ze heeft de master gepersonaliseerd en toekomstgericht leren gevolgd op de Hogeschool Windesheim. Haar onderzoeksvraag was hoe leerlingen op maat te begeleiden en hun leerproces te volgen. Ellen geeft aan dat ICT daarbij onontbeerlijk is. Ellen gebruikt LessonUp en zal dat ook in de presentatie gebruiken. Ze vraagt via LessonUp aan de deelnemers wat het belangrijkste doel is van doelgericht leren. De reactie is: hogere motivatie en eigenaarschap.

Formatief evalueren is heel belangrijk met gebruik van feedback, feedup en feed forward. Ellen geeft aan dat het de bedoeling van feedback is dat de leerling iets gaat doen met de opbrengst. De feedback moet daartoe uitnodigen. Alleen een cijfer of een compliment is niet genoeg. Maar het mag ook niet teveel tijd kosten. Formatief evalueren is geen totaaloplossing, maar geeft wel belangrijke informatie aan de leerling.

Ellen geeft weer hoe de aanpak was. Er is voor corona gestart in 1mavo/havo met het formuleren van vakleerdoelen. 'We zijn eerst begonnen per onderwerp, maar kwamen er al snel achter dat het beter gaat als je doelen per hoofdstuk formuleert, want anders raken de leerlingen de kluts kwijt. In eerst einstantie werkten we met leerdoelenkaarten die de leerlingen inkleurden. Er was gekozen voor 3 a 4 x per onderwerp en ze werkten met bewijsjes aan het begin, halverwege en einde van het leertraject. Aan het einde was er een slotevaluatie voor docent en leerling.'

Er is gekozen voor papier omdat de leerlingen al zo vaak digitaal werken op het Spinoza Lyceum. Mede door corona is Ellen gaan werken met digitale ondersteuning bij het doelgericht leren. Ze heeft zich georiënteerd op het juiste gebruik van ICT in het onderwijs. Het TPACK-model van Matthew Koehler en Punya Mishra (2011) en de digitaliseringsagenda (2019) hebben haar daarbij goed geholpen. Ze werkt met rubrics en met D-toetsen en eindtoetsen. Een leerling die een bepaald onderdeel beheerst kan een exitticket doen (heel klein toetsje). Bij het goed voltooien van de exittickets mag een leerling vooruit werken en sneller de lesstof doorlopen.

Door deze werkwijze krijg je als docent overzicht van hoe je leerlingen erin zitten en wat ze snappen/kunnen of niet. Daarbij is het gebruik van LessonUp heel handig.

De effecten van leerdoelgericht leren zijn:

leerlingen

- werken bewuster
- krijgen een duidelijk overzicht: waar sta ik?
- werken in hun eigen tempo

- kunnen goed samenwerken. Leerlingen gaan met elkaar de leerdoelen bevragen en uitleggen. Dit geldt ook voor het maken van exit tickets. Coöperatief leren wordt hierdoor bevorderd

Er zijn veel vragen. Hieronder een selectie mét antwoord:

Wat doe je met leerlingen die aan het begin aangeven dat ze de leerdoelen beheersen? *Die mogen meteen de exitticket maken. Als ze ook de digitale eindtoets kunnen maken mogen ze sneller door de stof en zelfs het leerjaar eerder afronden*

Wat is een exitticket? *Dat is een soort tussentoets in heel korte vragen met meteen de uitslag.*

Hoeven leerlingen geen instructie te volgen? *Dat is aan de docent. Je kunt je les zo inrichten.*

Wat kost LessonUp? *Niet veel. Je kunt het gratis gebruiken. Er is een PRO-licentie voor €69 per jaar per docent. Voor meer informatie over LessonUp:*

<https://www.lessonup.com/site/nl/tarieven>

Voor degenen die nog meer willen weten: hier is de [link naar de presentatie van Ellen van Kesteren](#).

Gerlinde Vos geeft les voor het tweede jaar les in groep 8. Op de Willem Alexanderschool bereiden de collega's de middenbouw en bovenbouw gezamenlijk voor. Ze starten in de middenbouw met een dagtaak en bouwen dat uit tot een weektaak. In de bovenbouw gaat het verder naar een periodetaak. Ze zijn gestart met een nieuwe rekenmethode met voortoetsen. Soms worden die ook bij woordenschat gebruikt. Leerlingen die 0-50% score halen gaan naar de instructie, met 51-80% krijgen ze verkorte instructie en bij 80% of meer score hoven de leerlingen geen instructie te volgen. De weektaken zijn gekoppeld aan doelenborden. In de klas hangen doelenborden en instructieborden, waar de leerlingen hun naam kunnen ophangen.

De docent overlegt met de leerlingen over de doelen en dan helpt de docent de leerlingen hun werk in te plannen. Na de toets wordt er nabesproken met de leerlingen. Gerlinde gebruikt de vrijdag om te evalueren met de leerlingen.

Per doel staat aangegeven wat er aan instructie en wanneer aan de orde komt in het overzicht. Leerlingen kunnen experimenten met de periodetaak als het duidelijk is dat ze dat aan kunnen.

Vanuit het vo krijgt Gerlinde de feedback dat de leerlingen van de Willem Alexanderschool goed kunnen plannen. Het is duidelijk dat niet alle leerlingen dit onder de knie krijgen, maar het helpt wel bij het leren plannen.

Ook voor Gerlinde zijn er veel vragen:

Verwachten jullie dat alle leerlingen kunnen inschatten of ze instructie nodig hebben? *Nee. De docent monitort dat en geeft het op gegeven moment aan als een leerling volgens de docent instructie nodig hebben. Dat geldt ook voor leerlingen die goed scoren maar vervolgens de stof niet meer onderhouden.*

Hoe zien jullie taken eruit? *Er zijn 2 à 3 soorten dag- en weektaken. De leerlingen maken keuzes en maken zo hun persoonlijk leerplan.*

Waar halen jullie de leerdoelen vandaan? *Die worden vanuit de methode gebruikt. De lesdoelen worden aan de toetsdoelen gekoppeld.*

Toetsen jullie op papier of digitaal? *Alle toetsen worden op papier gemaakt. De school wil een start maken met digitaal toetsen. Het is de bedoeling dat de pretoets zal digitaal is. Het is veel werk voor de docent omdat de leerling per som wordt ingeschaald en omdat de evaluatie veel tijd kost.*

Hoe ziet een dag eruit bij jullie? *In de bovenbouw van de Willem Alexanderschool werken ze met een kwartiertjesrooster. Ze starten in het eerste halfuur met het inplannen van de weektaak. Daarna is er verlengde instructie. Alles gebeurt met heel veel korte instructie: in 6 kwartier verzorgt Gerlinde instructie aan 6 verschillende groepjes. Daarna is het pauze en eigen werktijd. Soms heeft ze langer nodig. 's Middags is er tijd voor taal en wereldoriëntatie.*

Wat is het belangrijkste effect van deze aanpak? *De leerlingen plannen beter hun tijd en ze zijn gemotiveerder bij de instructie: ze weten wat ze willen komen halen. Gerlinde heeft geen klierende kinderen meer aan de instructietafel!*

Voor de presentatie van Gerlinde zie hier de volgende [link \(presentatie Gerlinde Vos\)](#).

Verslag: Marja Out

Het DaltonCafé is een initiatief van Vera Otten, Patrick Sins en Marja Out namens de Nederlandse DaltonVereniging

Hieronder een overzicht van de toekomstige DaltonCafés: altijd op een maandag van 16.00 uur - 17.00 uur.

DaltonCafés 2021-2022	
22 november 2021	professionalisering leraren (doelgroep PO & VO)
17 januari 2022	overstap PO-VO (doelgroep bovenbouw PO & onderbouw VO)
14 maart 2022	leren van en met elkaar (doelgroep PO & VO)
9 mei 2022	Helen Parkhurst als inspiratiebron (doelgroep PO & VO)